

tézményekből vagy politikatörténeti eseményekből, ha nem vagyunk kellően elővigyázatosak (és járatosak az adott ország történelmében). Izgalmas feladat például a külföldi kutatóknak, történészeknek annak megértése, hogy miképpen lehet a polgári demokratikus Magyarország chartális alkotmányának évszáma a jogszabálygyűjteményekben 1949-es. Bár bevallom, erre a kérdésre magam sem tudom a választ (a jogtechnikusság mellett jogi szimbolizmus is létezik a világon, de legalábbis léteznie kellene).

A habilitációs előadás tehát – az első látásra „száraznak” tűnő témaválasztás ellenére, sőt azzal együtt is – rendkívül érdekesítő volt. Persze nyilván voltak a teremben olyanok is, akik nem foglalkoznak összehasonlító alkotmánytörténettel, jogtudománnyal, nem foglalkoznak idegen nyelvű források feltárásával, fordításával, hazai megismertetésével; ők minden bizonnyal elsősorban udvariasságból, a jelölt személye miatt ülték végig az előadást, és a számukra kevésbé lényeges módszertani kérdések elemzésekor még talán figyelmük is ellankadt kissé. No, ha voltak is ilyenek, ők is nyilván felkapták a fejüket, amikor az előadás végén egy profi tolmács anyanyelvi szintű angolsággal foglalta össze mondandójának lényegi elemeit. Igazán megdöbbentő pedig az lehetett számukra, amikor észlelték: ez a profi tolmács maga Szente Zoltán.

Hogyne – mondhatnánk –, Szente tanár úr így, alig túl „a negyedik ikszen”, már javában a tudósoknak ahhoz a fiatalabb generációjához tartozik, amelytől ma már elvárható a kizárólagosságra törekvő új világnyelv

ismerete. Ám még ehhez mérten is lenyűgöző volt azt látni és hallani, hogy van valaki Magyarországon, aki ilyen gördülékenyen és élvezetesen tud angolul előadni. Igen, az „információs szupersztráda” korához az is hozzátartozik, hogy ha egy új-zélandi politológushallgató hétvégén, valamelyik (remélhetőleg már kialudt) vulkán tövében ücsörögve épp a magyar parlamentarizmus történetéről szeretne előadást nézni, beírhatta PDA-jának böngészőjébe, hogy „www.youtube.com”, majd hogy „Zoltan Szente”, és abban a pillanatban az Egyetem tér 1–3. szám alatti épület VI. előadótermében találhatta magát (legfeljebb vakolat helyett némi megszilárdult láva hullik közben a fejére). Nem csak forrást kutatni, szacikket olvasgatni, hanem előadást látogatni se kelljen ma már kimozdulni jól megszokott, folyadékkristályos képernyőnk elől!

Ezért is fontos, hogy vannak ilyen előadóink, hiszen csak így maradhatunk talpon az angolszászok által meghatározott szabályok szerint zajló tudományos világversenyben. Mindezek után mivel is zárhatnánk sorainkat: természetesen a bizottság kiválóra értékelte az előadó munkáját, aki végül a parlamentarizmus-történeti kurzushoz kapcsolódó nyilvános egyetemi előadásával teljesítette az utolsó, már mindenképp csak formális feladatot is. Az őt jól ismerő egyetemi hallgatóság mellett a kollégák is meggyőződhetnek róla, hogy Szente Zoltán tanár úr minden tekintetben megfelel e magas tudományos fokozat elvárásainak.

Képes György

A prágai Károly Egyetem Jogtörténelmi Intézete 2008. október 5–9. között rendezte meg azt a nemzetközi konferenciát, amellyel a szlovák, cseh, német, osztrák és magyar tudomány tisztelgett a Csehszlovák Köztársaság megalakulásának 9. évfordulója előtt. A nemzetközi konferencián, amelynek vendége Václav Hampl egyetemi tanár, a Károly Egyetem rektora volt, 45 előadás hangzott el. A konferencia hivatalos nyelve a cseh és a német volt. A hazai előadók többsége cseh, illetőleg szlovák nyelven, szinkrontolmácsolással tartotta előadásait, a német, osztrák és magyar vendégprofesszorok németül kommunikáltak.

A konferencia tudományos programja meglehetősen feszes volt. Az október 5-én, 16.00 órakor megnyitott konferencia szakmai ülései 6–7–8-án, 9.00–19.00 óra között zajlottak. A szervezők (a szervező bizottság elnöke Prof. Dr. Karel Maly, az intézet igazgatója) az előadásokat tematikus rendbe igazították, előbb az 1918–1919-es évek alkotmányos folyamatairól, majd az újonnan alakult államok pártrendszeréről, illetőleg ennek jogi hátteréről esett szó. Külön tematikus egységet képezett a különféle jogágak kialakításának problémája az új államokban, illetve az ezeket a jogágakat tanító tanszékek és intézetek önállósulásának története. Jan Kuklik, a Károly Egyetem jogi kara

Új köztársaságok – új problémák

*„Das Tschechoslowakische Recht, die Rechtswissenschaft in der Zwieschenkriegszeit (1918–1939) und ihre Rolle in Mitteleuropa”
– nemzetközi konferencia Prágában*

jogtörténelmi intézetének egyetemi tanára tartotta az egyik felvehető referátumot a csehszlovák jogászok részvételéről az 1918. évben létrehozott csehszlovák állam közjogi megalapozásában. Václav Pavliček a két világháború közötti időszak alkotmányjogi tudományosságáról értekezett, míg Jana Osterkamp (Collegium Carolinum München) a csehszlovák alkotmánybíráóság 1920–1939 közötti tevékenységéről számolt be. Gerhald Lingelbach (Friedrich-Schiller-Universität,

Jena) a Weimari Köztársaság alkotmánya és az egyetemi alkotmánytan kapcsolatáról beszélt. Az új Csehszlovákia és a valamikori Csehország kapcsolatát a két világháború közötti német alkotmány és jogtörténeti irodalom tükrében elemezte *Hans Jürgen Becker*. Még a felvehető előadások között kapott szót *Jozef Klimko* (pozsonyi jogi főiskola) a Csehszlovák Köztársaság határszabályozásának témájában. *Vladimir Kindl* (Károly Egyetem Jogtörténeti Tanszéke) a Cseh Köztársaság állampolgársági kérdéseit vázolta. A csehszlovák diplomácia két világháború között betöltött szerepéről *Michal Tomášek* (Károly Egyetem Európai jogi Tanszéke) tartott előadást. Jogtörténész szemmel izgalmas kérdés volt a Karel Maly által felvezetett téma, a Csehszlovák Köztársaság két világháború közötti időszakának jogtörténete (jogtörténet-tudomány és jogtörténeti oktatás).

A konferencia egyik leglényegesebb problémaköre volt – eltekintve a politikai viszonyok értelmezésétől – az újonnan létrejött köztársaságok jogrendszerének kialakítása, a jogi oktatás és a jogalkotás kihívásainak megfelelő válaszokat kereső jogtudomány útkeresése. A csehszlovák állam két alkotó eleme között lényeges különbség mutatkozott abban a tekintetben, hogy míg a cseh ország rész tradicionális osztrák kapcsolatai már korábban megteremtették a kodifikációs igényt, a cseh jogtudományt és a cseh jogi terminológiát, addig a

szlovák ország részben a magyar hagyományok okán egy olyan szokásjogi alapra voltak kénytelenek átmenetileg támaszkodni, melynek bázisa a magyar tradicionális *consuetudo*, illetve a magyar jogi szaknyelv. Túl tehát azon az alkotmányos útkeresésen, amely az új nemzetállamok önállóságával járt együtt, a fiatal köztársaságoknak komoly erőfeszítéseket kellett tenniük az egységes jogrendszer kialakítása érdekében. Az előadások során egyre hangsúlyosabb karaktert nyert az a robbanásszerű közjogi átalakulás, amelyet természetesen eufórikus nemzeti öröm vett körül.

Ebben a közegben esett szó egyfelől a német tudományos és alkotmányos kapcsolatokról, illetve az egykori hivatalos Magyarország és az utódállamok kapcsolatáról. A konferencián két magyar előadás hangzott el: *Máthé Gábor* (Ungarische Verwaltung und Rechtslehre in der Zwischenkriegszeit) és *Mezey Barna* (Das Strafrecht in Ungarn in der Zwischenkriegszeit) tolmácsolásában. A magyar előadások után élénk vita bontakozott ki a politikai szituációba folyó nehézségekről. Miután azonban a magyar előadások szakmai kérdéseket feszegettek (a közigazgatás és a büntetőjog története kapcsán), a tudományos polémia korrekt módon kezelte a Magyarország széthullásával és az új állam létrehozásával összefüggő konfliktushelyzeteket.

M.B.

Rendszerváltás és rendvédelem a 19–20. században

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Jogtörténeti Tanszéke közös rendezésében 2008. október 10-én, az ELTE ÁJK kari tanácstermében *Rendszerváltások és rendvédelem a XIX–XX. században* címmel került sor a XXII. Rendvédelem-történeti tudományos konferenciára.

A Szemere Bertalan Magyar rendvédelem-történeti Tudományos Társaság 1990. évi alapítása óta évente egy-két alkalommal rendez tudományos konferenciát a magyar rendvédelem-történet témakörében. A tudományos társaság és az ELTE ÁJK Jogtörténeti Tanszéke között a társaság létrejötte óta bensőséges kapcsolat alakult ki. A 2008. évi őszi konferencia nem az első sikeres közös rendezvénye a két szervezetnek.

A konferencia levezető elnöki tisztét délelőtt dr. Dombrády Lóránd, a történelemtudomány akadémiai doktora, délután pedig Mag. Simon F. Nándor hírlapíró látta el.

A rendezvény megnyitóját követően a tudományos társaság elnöke, dr. Parádi József átadta a 2008. évi rendvédelem-történeti elismeréseket. A társaság többfokozatú kitüntetési rendszert hozott létre, amelynek az elismeréseit évente – a társaság tudományos konferenciájához kapcsolódóan – a szervezet elnöke adja át. Az elismerésben részesítés témájában független és pártatlan grémium dönt a politikai szempontok mellőzésével. Az elismerésben azok a személyek részesülhetnek, akik a magyar rendvédelem-történet művelése terén kimagaslót alkottak, hozzájárultak a rendvédelem-történeti diszciplína gyarapításához, vagy a művelés feltételeit önzetlen módon támogatták.

„Rendvédelem-történetért Érdemérem” elismerésben Körössyné dr. Soltész Katalin;

„Rendvédelem-történetért Érdemkereszt Támogató Fokozat” elismerésben dr. Bökönyi István, Farbaky Ákos és Helmut Gebhardt;

„Rendvédelem-történetért Díj” elismerésben Domoikos Sándor részesült.

Az előadások sorát a külföldi vendégek nyitották meg, akik német nyelven osztották meg kutatási eredményeiket a konferencia résztvevőivel.

Dr. Detlef Graf von Schwerin, a Német Szövetségi Köztársaság Brandenburg tartományi rendőrsége oranienburgi rendőrtiszt főiskolájának rendvédelem-történeti tanszékvezetője – aki első ízben vett részt a rendvédelem-történeti konferenciasorozat rendezvényén – *A Harmadik Német Birodalom rendvédelme* cím-